

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Анотація. Розглянуто особливості оподаткування доходу фізичних осіб-підприємців за спрощеною системою в Україні та визначено напрями його вдосконалення.

Аннотация. Рассмотрены особенности налогообложения дохода физических лиц-предпринимателей по упрощенной системе в Украине и определены направления его совершенствования.

Annotation. The features of the taxation of income of natural persons-entrepreneurs under the simplified system in Ukraine were examined and areas for improvement were identified.

Ключові слова: податки, фізичні особи-підприємці, єдиний податок, спрощена система оподаткування, дохід.

Актуальність проблеми полягає в тому, що малий бізнес є невід'ємним елементом сучасної ринкової системи господарювання, без якого неможливий подальший соціально-економічний розвиток. Постійні зміни механізмів оподаткування вітчизняних суб'єктів малого бізнесу зумовлені спочатку прийняттям відповідних положень Податкового кодексу України (ПКУ), а потім внесенням до нього цілої низки змін, пов'язаних з оподаткуванням зазначених підприємницьких структур, зумовлюють актуальність проблематики податкового регулювання їх діяльності та вимагають додаткової уваги науковців до проблем оподаткування такого типу підприємств та підприємців.

Дослідження питань спрощеної системи оподаткування займалися такі вітчизняні вчені, як: А. Василенко, П. Гарасим, Є. Губар, Д. Дема, М. Дем'яненко, І. Зоріна, Т. Корнієнко, О. Покатаєва, Н. Ткаченко, І. Шершун та ін. Однак останні внесені зміни до ПКУ, що стосуються спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, вимагають нових підходів до вирішення даних питань [1].

Варто зазначити, що єдиний податок із суб'єктів малого підприємництва завжди був і залишається вагомим джерелом надходжень до місцевих бюджетів та є серйозним важелем державного регулювання діяльності підприємств та малих підприємств, що є суб'єктами спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Удосконалення існуючої системи оподаткування є важливим як для платників податків, так і для податкових органів, оскільки платники очікують ліберальної системи оподаткування свого бізнесу, а держава, в свою чергу, збільшення надходжень до бюджету [2].

Варто також зазначити, що в Україні вже тривалий час розглядаються питання щодо реформування спрощеної системи оподаткування малого підприємництва, а також суперечки щодо доцільності її існування у збереженому існуючому вигляді чи з внесенням значних змін. Фахівці пропонують різні варіанти вирішення цього питання: і скасування системи загалом, і збереження її в наявному вигляді, і збереження зі значними чи незначними змінами [3].

Є доцільним збереження спрощеної системи оподаткування діяльності малого підприємництва як такої з обов'язковим її вдосконаленням та модернізацією відповідно до сучасних умов господарювання [4].

Реформування спрощеної системи оподаткування повинно полягати, здебільшого, в удосконаленні регулюючої функції податків і зборів. Мета податкового регулювання зумовлена, як правило, досягненням якісного соціально-економічного забезпечення у державі. Такий процес можна вважати об'єктивно доцільним і необхідним. Досягнутий результат залежатиме від науковості методів реформування та реального стану економіки держави.

Аналізуючи спрощену систему оподаткування в контексті діючих інструментів податкового регулювання доцільно відзначити, що реальні податкові пільги та податкове стимулювання є одними з найважливіших чинників зниження податкового навантаження та засіб пристосування податкової системи України до об'єктивних умов соціально-економічного розвитку [5].

Проте існує і ряд суттєвих недоліків. Зокрема, спрощена система оподаткування фактично нівелює економічну суть прибутковості бізнесу, оскільки об'єктом оподаткування є виручка від реалізації. Враховуючи те, що відбувається постійне зростання вартості сировини, матеріалів, комплектуючих, енергоносіїв тощо, виручка зростатиме, а, при насиченому ринку, прибуток зменшиться. Оскільки великі підприємства об'єктом оподаткування мають прибуток, а малі – виторг, то, в першу чергу, потерпають саме малі підприємства.

Разом з тим, навіть серйозні недоліки спрощеної системи оподаткування не є, на думку автора, аргументом для її ліквідації. Це буде явно неоптимальним рішенням через надзвичайно важливе соціальне значення для України. Крім цього, в сучасних ринкових умовах наявні вільні ніші, де лише малий бізнес може бути ефективним.

Для оптимізації балансу інтересів між державою і малим бізнесом необхідно реалізувати комплекс таких заходів, основними з яких, на думку автора, є такі:

1. Для платників єдиного податку за використання праці найманих працівників без належного оформлення трудових відносин посилити відповідальність.

3. Зробити диференційованим (у межах року) граничний обсяг виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, прив'язавши його або до індексу мінімальної заробітної плати, або до індексу інфляції.
4. Аналогічно до попереднього пункту, запровадити диференційовані (в межах року) ставки оподаткування.
5. Оптимізувати коло платників податку, що дозволить зменшити обсяги мінімізації оподаткування.
6. Оптимізувати перелік податків і зборів (обов'язкових платежів), що замінюються єдиним податком [6].
Крім того, з метою стимулювання розвитку вітчизняного малого підприємництва, що є важливим завданням для держави, гострою необхідністю є:

1. Звільнення від оподаткування новостворених підприємств та підприємців, хоча б протягом перших трьох років їх діяльності.

2. Запровадження диференційованих ставок єдиного податку для суб'єктів третьої-четвертої та п'ятої-шостої груп платників податків на спрощеній системі оподаткування в розрізі сум отримуваних ними доходів.

3. Уточнення переліку платників єдиного податку з метою недопущення використання спрощеного режиму оподаткування суб'єктів малого бізнесу в схемах оптимізації податкових виплат.

Дана система повинна передбачати простоту визначення бази оподаткування та розміру податкового зобов'язання, мінімізацію облікових процедур до рівня, доступного пересічному громадянину, що важко сказати про діючу.

Посилення вимог до спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності із одночасним погіршенням комплексу умов для єдиноплатників стали головними причинами несприйняття нововведень та відобразилась на кількості суб'єктів малого підприємництва.

Спрощена система оподаткування є провідною частиною державної податкової політики підтримки розвитку малого підприємництва в Україні, а, отже, повинна супроводжуватися новими програмами та способами ведення бізнесу, як це практикується у передових зарубіжних країнах. Доцільно також наголосити, що зміна податкового законодавства та впровадження європейських стандартів у податкову систему України має здійснюватися послідовно та виважено, оскільки намагання побудувати систему оподаткування, наближену до європейського зразка, потребує часу. Прискорювати цей процес ризиковано, оскільки це може мати серйозні негативні наслідки. Саме тому реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності має здійснюватися з урахуванням особливостей соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні [7].

Наук. керівн. Степанова Е. Р.

Література: 1. Дем'яненко М. Національна система державної підтримки аграрного сектора в умовах членства України в СОТ / М. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 11–15. 2. Чугунов І. Я. Податок з доходів фізичних осіб у системі фінансово-економічного регулювання / І. Я. Чугунов, А. Б. Ігнатенко // Фінанси України. – 2009. – № 1. 3. Спрощена система оподаткування і майбутнє України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.narodnapravda.com.ua/economics/4cf5f9299fbfd/>. – Назва з екрану.
4. Бабін І. І. Податкове право України : навч. посібн. / І. І. Бабін. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 504 с. 5. Синявська Л. Проблемні аспекти застосування спец режиму адміністрування ПДВ в сільському господарстві / Л. В. Синявська // АгроІнКом. – 2006. – № 7. – С. 23–26. 6. Добродій Т. Податковий кредит фізичним особам / Т. Добродій // Вісник податкової служби України. – 2004. – № 24. – С. 42–46. 7. Юрій С. І. Фіскальна і стимулююча ефективність спрощених режимів оподаткування для приватних підприємців / С. І. Юрій, О. Р. Квасовський // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 63–70.